

Arbeidstakerrettigheter under press - Styrke ber Equinor ta globalt lederansvar

Styrke Equinor henstiller Equinor til å følge de tydelige forventningene fra staten, og inngå en ny og oppdatert global rammeavtale med IndustriALL Global, som sikrer respekt for menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter - både i egen virksomhet og i verdikjedene.

Den globale situasjonen for arbeidstakerrettigheter er dramatisk forverret. *Global Rights Index 2025* fra den internasjonale faglige samorganisasjonen ITUC viser at arbeidstakerrettighetene er under økende press i store deler av verden. Brudd på grunnleggende rettigheter øker, og tre av fem verdensregioner opplevde en forverring det siste året. Europa og Amerika fikk sine dårligste resultater siden målingene begynte i 2014. Bare syv av 151 land oppnådde toppscore for arbeidstakerrettigheter.

Nesten 300 millioner arbeidere lever i ekstrem fattigdom, og hele 2,1 milliarder mennesker arbeider i uformelle jobber uten tilgang til grunnleggende rettigheter, sikkerhet eller sosial beskyttelse.

Vi ser en global politisk utvikling der fagforeninger motarbeides gjennom lovverk som begrenser organisasjonsfrihet, streikerett og kollektive forhandlinger. ITUC beskriver dette som «et kupp mot demokratiet», der arbeidstakerrettigheter svekkes gjennom målrettede angrep på sivilsamfunn og fagbevegelse i mange land.

Den internasjonale fagbevegelsen har flere instrumenter for å motvirke denne utviklingen. Globale rammeavtaler (GFA) i regi av den internasjonale fagbevegelsen er et verktøy som etablerer minstekrav til arbeidstakerrettigheter i multinasjonalt selskaps globale virksomhet, inkludert leverandørkjeden. Avtalene bygger på ILOs kjernekonvensjoner og sikrer fagforeningsrettigheter, sikkerhet, likestilling og sosial dialog, selv i land med svake lover.

I 1998 inngikk Statoil en global rammeavtale med ICEM (International Federation of Chemical, Energy, Mine and General Workers' Unions, som etter en sammenslåing ble IndustriALL Global). Avtalen ble sett på som svært viktig da den var den første GFA med et oljeselskap, og en modell for andre selskaper fordi årlige møter mellom konsernledelse og internasjonal fagbevegelse var uvanlig i oljeindustrien. Avtalen sikret arbeidstakers rettigheter i alle land Statoil opererte i, inkludert faglige rettigheter, HMS-standarter, likestilling og ikke-diskriminering, ansvar i leverandørkjeder og en åpen dialog mellom selskapet og fagbevegelsen.

Siden 1998 har næringslivets samfunnsansvar gått fra å være frivillig til at det er klare forventninger til hva norske selskaper, og spesielt selskaper med statlig eierskap, skal ta ansvar for. De globale rammeavtalene har også utviklet seg i tråd med nye rammeverk og retningslinjer for multinasjonale selskaper, som for eksempel UNGP (*United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights*), OECD og aktsomhetsrapportering/ human rights due diligence-rapportering.

Regjeringen stiller nå klare krav til at selskaper respekterer menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter, og at de ligger i front på dette området. Dette innebærer at selskapene skal etterleve grunnleggende ILO-konvensjoner, respekterer faglige rettigheter, har trygge, anstendige og rettferdige arbeidsforhold internt og i leverandørkjedene. Staten uttrykker spesielt at selskapene skal være ledende i arbeidet med anstendige arbeidsforhold, i egen virksomhet

og hos sine leverandører. Selskapene skal også gjennomføre aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv som omfatter risikoanalyser for brudd på arbeidstakerrettigheter, brudd på HMS-forhold og negativ påvirkning for arbeidere i hele verdikjeden. I tillegg forventer staten som eier at selskaper oppfordrer egne ansatte til å organisere seg og fremmer retten til fagorganisering i leverandørkjedene.

I eierskapsmeldingen, senest Meld. St. 6 (2022–2023) *Et grønnere og mer aktivt statlig eierskap*, legger staten tydelige forventninger til selskaper med statlig eierandel om å inngå globale rammeavtaler med fagbevegelsen. Disse avtalene er sentrale for å sikre arbeidstakerrettigheter og fremme anstendig arbeid i multinasjonale selskaper.

Ifølge Equinors *Policy om respekt for menneskerettigheter* erkjenner selskapet at de kan ha tilknytning til negative konsekvenser for menneskerettigheter hva angår egne ansatte, lokalsamfunnene man driver virksomhet i, eller gjennom leverandører og forretningspartnere. Et av tiltakene er å respektere organisasjonsfriheten og retten til kollektive forhandlinger, og samarbeide i god tro med representative organer. Et annet forebyggende- og risikoreduserende tiltak, er involvering av interessenter.

Den viktigste interessenten er representanter for arbeiderne på ulike nivå - lokalt, nasjonalt og globalt.

Vi ser på en moderne global rammeavtale, og aktsomhetsrapportering der de tillitsvalgte er involvert, som risikoreduserende tiltak for menneskerettighetsbrudd i våre forretningsaktiviteter, og som er i tråd med de tiltak Equinor presenterer i policyen.

Store nasjonale og internasjonale selskap har forpliktende globale rammeavtaler med IndustriALL Global, og den 13. januar i år signerte energiselskapet ENI en modernisert GFA med forpliktelser til ILOs grunnleggende konvensjoner. Dette viser at det er mulig for store internasjonale energiselskaper å signere forpliktende globale rammeavtaler.

Equinor må ta ansvar og igjen bli et foregangsselskap på dette området, nasjonalt og internasjonalt, slik at vi tar vare på det gode omdømme vi har hatt, og sikrer anstendige arbeidsforhold og respekt for fagbevegelsen i en tid da grunnleggende rettigheter og bedriftsdemokratiet er under press.

Begrunnelse:

Internasjonalt utvalg ønsker at Styrke Equinor skal medvirke til at en ny avtale mellom IndustriALL og Equinor blir signert.

Det er en global politisk utvikling der fagforeninger motarbeides gjennom lovverk som begrenser organisasjonsfrihet, streikerett og kollektive forhandlinger. Globale rammeavtaler (GFA) i regi av den internasjonale fagbevegelsen er et verktøy som etablerer minstekrav til arbeidstakerrettigheter i multinasjonalt selskaps globale virksomhet, inkludert leverandørkjeden. Avtalene bygger på ILOs kjernekonvensjoner og sikrer fagforeningsrettigheter, sikkerhet, likestilling og sosial dialog, selv i land med svake lover.

Internasjonalt utvalg har utarbeidet et forslag til uttalelse i denne forbindelse.

Innstilling:

Styrke Equinor sender foreslåtte uttalelse til Equinor v/Anders Opedal som henstilles til å følge de tydelige forventningene fra staten, og å inngå en ny og oppdatert global rammeavtale med IndustriALL Global, som forplikter og sikrer respekt for menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter - både i egen virksomhet og i verdikjedene.

Vurdering:

AU stiller seg bak uttalelsen